

LAKIALOITE 32/2003 vp

Laki kirjanpitolain 1 §:n ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan erillisen taiteilijan tekijätilin aikaansaamista elinkeinoverolakiin. Lisäksi ehdotetaan lisäystä kirjanpitolain 1 §:ään, jonka mukaan kirjanpitovelvollisia ovat aina myös elinkeinoverolain 19 b §:ssä tarkoitettua tekijätiliä hyödyntävät taiteilijat. Tekijätilijärjestelmän mukaan taiteilijoiden olisi mahdollista jaksottaa suuria kertaluontoisia tuloja.

Menettelyn edellytyksenä olisi, että tekijätilille talletettava tulo on tulosta ammattimaisesta taiteellisesta toiminnasta tai tekijänoikeuslain nojalla saatua tuloa. Tekijätilille siirrettävä

enimmäismäärä olisi yhden verovuoden aikana 100 000 euroa ja vähimmäismäärä 2 000 euroa. Talletuksia voitaisiin nostaa neljän kuukauden kuluttua talletuksen tekemisestä. Talletus olisi tuloutettava viimeistään talletusvuotta seuraavan viidennen vuoden loppuun mennessä. Tekijätiliä hyödyntävä taiteilija olisi kirjanpitolain 1 §:n mukaan kirjanpitovelvollinen harjoittamastaan taiteellisesta toiminnasta. Taiteilijan on vuosittain toimitettava tekijätiliä koskevat verotusta varten tarpeelliset tiedot verohallinnolle siten kuin verohallitus määrää.

PERUSTELUT

1 Ehdotuksen syyt

Taiteen tekeminen on usein aikaa vievä prosessi, jota ei voi mitata tavanomaisen verovuoden jaksoissa. Taideammattilille on tyypillistä, että tulo ja siihen kohdistuva meno syntyvät eri aikoina. Taiteilijalle voi syntyä ensin menoja, ja tulot, joihin nämä menot kohdistuvat, kertyvät vasta seuraavana tai seuraavina vuosina. Jos tulonhankkimismenoja kertyy usealta vuodelta ennen tulon kertymistä, on menon luonteen osoittamisen lisäksi hankalaa niiden jaksotus. Taiteilijoiden työllistämisedellytyksiä ja sosiaaliturvaa selvittänyt toimikunta (ns. TAISTO II) nosti

nimenomaisesti taiteilijoiden verotusongelmat yhdeksi taiteilijoiden toimentulon suurimmista ongelmista.

Tuloverolain 113 ja 116 §:n mukaan meno, joka liittyy toimintaan, josta verovelvollinen on kirjanpitovelvollinen, jaksotetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) säännösten mukaan. Muutoin, jollei erityisestä syystä muuta johdu, menoon perustuva vähennys tehdään tuloverolakia sovellettaessa sinä verovuonna, jona maksu on tapahtunut. Kun taiteilija ei yleensä ole kirjanpitovelvollinen, ei elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia juuri so-

velleta taiteellisen toiminnan tuloa verotettaessa. Tuloverolaissa säädetty erityisiin syihin perustuva mahdollisuus vähentää menoja muulloinkin kuin maksuvuonna antaa periaatteessa mahdollisuuden menon jaksottamiseen.

Taiteilija voi saada ison kertatulon ja taiteilijatoimintaan liittyviä kuluja syntyy vasta seuraavina vuosina. Taiteilijan maksama vero määräytyy kuitenkin verovuoden tulojen ja menojen perusteella. Tuloverolain nojalla verotettavan luonnollisen henkilön saamaa tuloa käsitellään maksuperiaatteen mukaisesti sen verovuoden tulona, jona henkilö on saanut sen. Tuloverolain tulontasauksen tarkoituksena on lieventää ansiotulojen progressiivisen verotuksen vaikutusta tilanteessa, jossa verovelvolliselle on verovuonna maksettu usealta vuodelta kertynyt tulo kertatulona. Etukäteen maksetun tulon, kuten tilaustyöstä saadun ennakkomaksun, osalta tasausmahdollisuus ei kuitenkaan ole toiminut, koska säännöksestä puuttuvat soveltamiseen tarvittavat yksityiskohdat myöhemmin kertyvien menojen vähentämiseksi. Taiteellisen toiminnan kulut joudutaan lisäksi tällaisessa tapauksessa maksamaan jo verotetulla tulolla, ja saadulla kertatulolla taiteilijan pitäisi turvata toimintansa jatku-vuus sillä aikavälillä kun hänellä ei ole tuloja.

Luovan taiteilijan työn tulos näkyy mm. näyttelynä, konserttina, kirjana ja sävellyksenä. Aikaväli, jolloin taiteilijan luovan työn tulos näkyy, vaihtelee eri taiteenaloilla. Kirjailija voi julkaista kirjan 1—2 vuoden välein, kun taas kuvataiteilijalla voi aika näyttelyiden välillä olla 3—5 vuotta. Taiteilija saattaa saada hyvin menneen näyttelyn ansiosta yhtenä vuonna suuren kertatulon ja mahdollisesti seuraavat kaksi vuotta hän työstää seuraavaa näyttelyä eikä tuloja ole lainkaan. Taideammatit vaativat jatkuvaa työskentelyä, ammattitaidon ylläpitämistä ja harjoitusta silloinkin, kun ammatista ei tietyn verovuoden aikana saada tuloja. Taiteilija joutuu lisäksi rahoittamaan itse sekä suorituspaikkojensa ja -tilojensa kustannukset että välineet samoin kuin käyttämänsä materiaalit ja alihankintakustannukset. Hänen on voitava maksaa nämä kulut niinäkin jaksoina, jolloin hän työskente-

lee, muttei saa palkkioita. Taiteilijan maksaessa saamastaan kertatulosta korkeat verot pystymättä kohdistamaan tulevia kuluja tähän tuloon hän joutuu huonompaan asemaan kuin vastaavat tulot tasaisesti ansaitseva palkansaaja.

Tekijänoikeuskorvaukset vaihtelevat suuresti vuosittain ja tekijällä on harvoin mahdollisuutta sopeuttaa muita tulojaan niin, että ne pienenisivät tekijänoikeuskorvausten kasvaessa ja päinvastoin. Näin esimerkiksi moni musiikintekijä maksaa keskimäärin isomman osan tuloistaan veroina kuin tasaisesti vastaavia palkkatuloja vuodesta toiseen saavat.

Taiteilijoiden työn erityisluonne ja vuosittain suurestikin vaihtelevat tulot edellyttävät oman järjestelmän luomista taiteilijoille.

Verovuoden lyhyys aiheuttaa sen, että taiteilijat joutuvat joskus kahteenkin kertaan verotetuiksi. Useissa maissa taiteilijat voivat hyödyntää työnsä tuloksia useamman vuoden kausiin jatkautuvan investointioikeuden turvin.

2 Urheilijatulon jaksottaminen

Urheilijoille tehty tulotasaajärjestelmä on esimerkki siitä, että erityisryhmille suunnattuja järjestelmiä voidaan luoda. Urheilutulosta ja sen jaksottamisesta on tuloverolakiin otettu oma erityissäännös (TVL 116 a §). Tämän säännöksen mukaan urheilijan verovuoden tulona ei pidetä sitä osaa hänen välittömästi urheilemisesta saamastaan tulosta, joka on maksettu valmennus- tai urheilijarahastoon. Urheilijatuloa, jota jaksotusmahdollisuus koskee, ovat urheilukilpailuista saadut rahapalkinnot ja niihin rinnastettavat tulot sekä urheilemiseen liittyvistä mainossopimuksista tai muista yhteistyösopimuksista saadut tulot, jos sopijapuolina ovat urheilija, lajiliitto ja yhteistaho yhdessä. Jaksotusmahdollisuus ei koske ulkomailta saatua tuloa, verovapaata valmennus- ja harjoittelurahaa eikä lajiliitolta tai olympiakomitealta saatua tai näihin rinnastettavaa valmennustukea.

Valmennusrahastoon voidaan maksaa muita urheilutuloja kuin palkkaa. Valmennusrahastoon voidaan jättää verovapaasti tulevia vuosia varten 120 000 markkaa vuosittain. Urheilijarahastoon voidaan rahastoida urheilutuloja, mu-

kaan lukien urheilemisesta saadut palkkatulot, siten, että ne tuloutuvat verotettavaksi vasta urheilu-uran päättymisen jälkeen.

3 Tekijätili taiteilijoille

Taiteilijoiden työllistämisedellytyksiä ja sosiaaliturvaa selvittänyt toimikunta esitti vaihtoehtoisia mallia menovaraukselle, joka on tekijätili. Vastaava menettely on voimassa Ruotsissa (Lag om upphovsmannakonto). Tekijätilimenettelyn mukaan tulojen jaksottaminen ei tapahdu vain varauksena, vaan tietyt suuret kertatulot talletetaan erilliselle tilille. Tekijätilijärjestelmä vaatii toteutuakseen tilien hallinnointia jonkun ulkopuolisen tahon toimesta. Menettelyn edellytyksenä on, että saatu tulo on tulosta ammattimaisesta taiteellisesta toiminnasta tai tekijänoikeuslain nojalla saatua. Tekijätilille talletettava enimmäismäärä verovuoden aikana olisi 100 000 euroa ja vähimmäismäärä 2 000 euroa. Varausta vastaava määrä olisi talletettava erityiselle tekijätilille pankkiin (tai johonkin rahastoon) veroilmoituksen antamiseen varatun ajan kuluessa. Talletuksia voitaisiin nostaa neljän kuukauden kuluttua talletuksen tekemisestä. Talletus on tuloutettava viimeistään talletusvuotta seuraavan viidennen vuoden loppuun mennessä. Talletuksia voidaan nostaa tulonhankkimiskulujen katteeksi, ja verotettavaksi jää talletuksen se osa, jota ei ole käytetty verotuksessa vähennyskelpoisen tulonhankkimismenon kattamiseen. Talletus on sen verovuoden tuloa, jona se on nostettu. Taiteilijan, joka käyttää tekijätilimenettelyä, tulee pitää kirjanpitoa me-

noistaan ja tuloistaan. Tekijätili koskee siten elinkeinoverolain mukaan verotettavia taiteilijoita.

4 Ehdotettavat muutokset

Esityksessä ehdotetaan, että taiteilijoiden tuloksentasausmahdollisuuksia helpotetaan luomalla uusi tekijätilimahdollisuus taiteenharjoittajalle. Taiteenharjoittajaksi katsotaan henkilö, joka saa tai pysyvästi on saanut kaikki tulonsa tai olennaisen osan tuloistaan taideteosten luovasta tuottamisesta. Kirjanpitolain 1 §:ään ehdotetaan muutosta, jonka mukaan tekijätiliä hyödyntävä taiteilija on kirjanpitovelvollinen harjoittamaan taiteellisesta toiminnasta.

5 Esityksen taloudelliset perustelut

Esitys parantaa maamme ammattitaiteilijoiden työskentelyedellytyksiä.

Taiteilijan tekijätilin menovaikutukset valtion verotuloihin olisivat minimaaliset. Päinvastoin voidaan olettaa, että työskentelyedellytysten parantaminen lisäisi taiteilijoiden aktiivista työskentelyä ja lisäisi verotuloja esimerkiksi sitä kautta, että taiteilijat työllistäisivät aiempaa enemmän alihankkijoita.

Esityksen vaikutukset taiteilijoiden työskentelyedellytysten parantamiseen ja sitä kautta Suomen kulttuurielämään ovat merkittävät.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kirjanpitolain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 529/1998, uusi 15 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Kirjanpitovelvollisuus

Jokainen, joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa, on tästä toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitovelvollisia ovat kuitenkin aina:

15) elinkeinoverolain 19 b §:ssä tarkoitettua tekijätiliä hyödyntävä taiteilija.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2003.

2.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annettuun lakiin (360/1968) uusi 19 b § seuraavasti:

19 b §

Taiteilijatulon jaksottaminen

Taiteilijan verovuoden tulona ei pidetä sitä osaa hänen ammattimaisesta taiteellisesta toiminnastaan tai tekijänoikeuslain (404/1961) nojalla saamastaan tulosta (taiteilijatulo), joka on talletettu valtiovarainministeriön hyväksymälle erityiselle tekijätilille. Tekijätilille siirrettävä määrä voi yhden verovuoden aikana olla vähintään 2 000 euroa ja enintään 100 000 euroa.

Tekijätilille talletettuja varoja voidaan nostaa taiteellisesta toiminnasta aiheutuvien tulonhankkimiskulujen kattamiseksi aikaisintaan neljän kuukauden kuluttua kyseisten varojen talletusajankohdasta.

Talletus on sen verovuoden tuloa, jona se on nostettu tekijätililtä, kuitenkin niin, että talletus on tuloutettava viimeistään talletusvuotta seuraavan viiden vuoden kuluessa.

Taiteilijalla voi samanaikaisesti olla käytössään ainoastaan yksi tekijätili. Tekijätiliä hyödyntävä taiteilija on kirjanpitolain 1 §:n mukaan kirjanpitovelvollinen harjoittamastaan taiteellisesta toiminnasta. Taiteilijan on vuosittain toimitettava tekijätiliä koskevat, verotusta varten tarpeelliset tiedot verohallinnolle siten kuin verohallitus määrää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2003.

Helsingissä 6 päivänä toukokuuta 2003

Suvi Lindén /kok
Tapani Mäkinen /kok
Jere Lahti /kok
Markus Mustajärvi /vas
Minna Sirnö /vas
Hanna-Leena Hemming /kok
Raija Vahasalo /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Lauri Oinonen /kesk
Sari Essayah /kd
Rosa Meriläinen /vihr
Irina Krohn /vihr
Tuija Nurmi /kok
Ilkka Kanerva /kok
Jari Vilén /kok
Sari Sarkomaa /kok

Petri Salo /kok
Martin Saarikangas /kok
Paula Risikko /kok
Irja Tulonen /kok
Kaarina Dromberg /kok
Leena Harkimo /kok
Jari Koskinen /kok
Maija Perho /kok
Jyri Häkämies /kok
Kalevi Lamminen /kok
Anni Sinnemäki /vihr
Esko Kurvinen /kok
Leena Rauhala /kd
Inkeri Kerola /kesk
Kirsi Ojansuu /vihr
Satu Hassi /vihr